

Kultur / Nils Funcke

Ska 15-åringar straffas för Hitler-hälsningar?

Publicerad 16 okt 2024 kl 06.15

Uppdaterad 17 okt kl 09.08

Premium Richard Jomshof polisanmäldes för hets mot folkgrupp men förundersökningen lades ner.

Nils Funcke belyser varför det är dags att röja upp bland begreppen gällande yttrandefriheten.

Åklagaren beslutade att lägga ned förundersökningen mot Richard Jomshof (SD).
Foto: SVEN LINDWALL

Kulturen

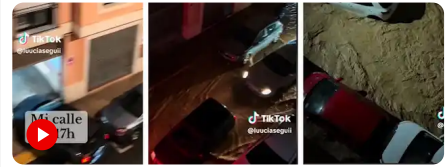
[Dela artikel](#) [Kopiera länk](#)Mer av det bästa från Expressen. [Mer Premium hittar du här.](#)**KULTURDEBATT.** Under en redovisning på en lektion i historia gjorde en 15-åring Hitler-hälsningen. Han dömdes i augusti i år till böter för hets mot folkgrupp, ringa brott.I september beslutade åklagaren att lägga ned förundersökningen mot **Richard Jomshof** för att ha delat två bilder med anti-islamiska budskap.

Det finns intressanta frågor att diskutera kring de två fallen med så olika utgång. Och därtill några slutsatser att dra för lagstiftaren.

Låt mig börja med Jomshof. En av de bilder han återpublicerade var starkt generaliserande. Den gav uttryck för att muslimska familjer som kommer till Europa missbrukar vår gästfrihet. Jag har svårt att tolka bilden som annat än ett uttryck för missaktning mot muslimska migranter. Det fanns inga reservationer i bilden och ingen förklarande text från Jomshof.

Efter förhör med Jomshof förklarade åklagaren **Joakim Zander** att Jomshofs avsikt varit att skapa debatt om migrationen inte att "peka ut

MEST SETT

Från lugn gata till kaos – på 30 min

Filmar från sitt fönster när Valencia översvämmas

VÄRLDEN

Hon är 107 år – och har ett horn i pannan

VÄRLDEN

Oron i Spanien – dödliga ovädret drar norrut

SENASTE NYTT

06.00

Detta är det bästa med Donald Trump

06.00

Hon skildrar Israels kontroll av Palestina

02 nov

Premium Plötsligt sker det – jag saknar Biden

02 nov

Premium Jag avskyr kyrkogårdar där jag känner någon

02 nov

Premium Aftonbladets plusbetyg är en dålig väg framåt

01 nov

Premium Tove Jansson – större än Astrid Lindgren

01 nov

Premium Man måste få säga att Israel är en rasistisk stat

31 okt

Ridån gick upp – sen blev det krig i Dalarna

31 okt

Premium På Mbappé-krogen finns inga hemligheter

31 okt

Sverige verkar inte vilja ha någon kultur

samtliga migranter som brottslingar och våldsverkare”.

Det är en märklig grund för att lägga ned förundersökningen. En publicering eller en återpublicering står där naken inför betraktarens ögon. Att i efterhand och ett helt annat sammanhang förklara vad man menade hjälper inte den som sett bilden att förstå syftet. Justitiekanslern, JK, har i flera fall valt att inte ta upp anmälningar av missaktande bilder med tanke på att den som publicerat dem samtidigt gett en nöjaktig förklaring eller att syftet med publiceringen tydligt framgår av sammanhanget. Högsta domstolen förklarar i en dom 2023 att det är centralt vid bedömningen ”hur en mottagare haft anledning att uppfatta innehållet”.

I ”P1 morgon” uttryckte Jomshof att han tagit lärdom. Han tänker fortsätta med sin kritik av islam men att liknande bilder i framtiden nog bör följas av en förklarande text.

Att återgivningen av bilden inte ledde till åtal är visserligen svårt att förstå mot bakgrund av gällande lagstiftning. Men det finns trots allt ingen anledning att beklaga utgången. Yttrandefrihetsintresset är starkt och Jomshofs har dragit slutsatser.

Exemplen visar hur tillämpningen av hets mot folkgrupp spretar.

Däremot är det hårresande att döma en 15-åring som betett sig plumt, pubertalt och provocerande under en lärarledd lektion med omkring 15 elever. Efter lärarens uppmaning slutade han uttala n-ordet. Uppmaningen att under redovisningen om nazismen inte visa deras hälsningsgest trotsade han i ren obstruktion. Det slutade med att rättsväsendet fick lägga tid och kraft på något som borde kunnat lösas inom undervisningen.

Exemplen visar hur tillämpningen av hets mot folkgrupp spretar.

Sedan straffbestämmelsen infördes 1949 har tröskeln för brottsliga yttranden vidgats till att omfatta fler grupper och tröskeln för vad som ska anses straffbart sänkts. Begreppet ”smädelse” utmönstrades 1970 då det ersattes med ”missaktning”.

Högsta domstolen i Stockholm.

Foto: Magnus Andersson/TT

Genom ett tillägg i juli i år kan den som ”förnekar, ursäktar eller uppenbart förringar ett brott som utgör eller motsvarar folkmord” dömas för hets mot folkgrupp. Begreppet ”uppenbart förringar” riskerar att

tänjas precis på samma sätt som skett med begreppet "missaktning". Det riskerar att begränsa möjligheterna att diskutera omfattningen av och orsakerna till vissa folkmord medan andra inte omfattas.

Motiveringen till ändringen har bärighet på fallet med 15-åringen. Enligt utredningen kan bestämmelsen "tjäna som ett pedagogiskt verktyg" främst mot unga. Skulle en elev i en undervisningssituation ifrågasätta Förintelsen "kan läraren peka på att Förintelsens minne uttryckligen är skyddat av den svenska staten genom detta straffbud".

Pekpinne, lagföring och böter i stället för argument.

Sätter sig det synsättet blir Högsta domstolens prejudikat i ett likartat fall från 2023 överspelat. En ledamot i regionfullmäktige i Sörmland yttrade under en debatt att personer från Sydsudan har låg intelligenskvot. Trots att det var "nedsättande för den utpekade gruppen" ansåg HD att det "inte gått utöver vad som måste godtas inom ramen för en debatt i en politisk församling" och upphävde hovrättens fällande dom.

Ett borttagande av missaktning skulle sannolikt friat Jomshof om det gått till åtal.

Det är dags att röja upp i såväl gamla som nyligen införda begrepp i bestämmelsen om hets mot folkgrupp. I synnerhet när det gäller begränsningar av yttrandefriheten krävs mer precist formulerade rekvisit för vad som ska anses straffbart. Den uttryckliga intentionen med en utredning bör vara att utmönstra begreppet missaktning så att bestämmelsen endast träffar hatiska, hotfulla, uttryck riktade mot en specifikt angiven folkgrupp. Ett borttagande av missaktning skulle sannolikt friat Jomshof om det gått till åtal.

Ett alternativ är att lagstiftaren ändrar lagen så att det i ringa fall inte ska utdömas ansvar. Det skulle friat 15-åringen och markera att straffansvar ska begränsas till hot och mer allvarliga fall av missaktning.

Av Nils Funcke

Nils Funcke är journalist och yttrandefrihetsexpert.

Ämnen i artikeln

[Nils Funcke](#)

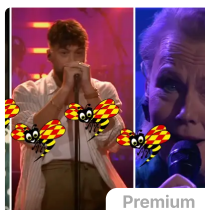
[Anmäl text- och faktafel](#) [Anmäl till Medieombudsmannen](#)

Detta är en kulturartikel, där skribenter kan uttrycka personliga åsikter och göra bedömningar av konstnärliga verk.

Så bra är låtarna i "Så mycket bättre" avsnitt fem

Så bra är låtarna i "Så mycket bättre"

Emil fick parkinson som 24-åring: "Det var ridå ner"

